جام جم

ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه
۵

پنجشنبه ۲۳ تیر ۱۴۰۱ شماره ۶۲۶۰

گفت‌وگو با فرهاد بشارتی

با «دنیای شیرین دریا» زندگی کردیم

۷

«جام جم» اشتراکات ایران و قزاقستان و ظرفیت‌های هدر رفته فرهنگی را بررسی می‌کند

احیای مشاهیر و قصه‌های کهن

۱۱

آیت ا... نجم‌الدین مروجی طبسی در گفت‌وگو با «جام جم»:

خدا بانی غدیر است

۱۰

گفت‌وگو با عباس محبوب بازیگر فیلم «والدین امانتی»

ادای احترام به محیط زیست از کودکی

از پنج سالگی بازیگر بوده و از قدیمی‌ترین بازیگرانی است که ژانرهای مختلفی را تجربه کرده اما مخاطب کماکان او را با بازی در نقش‌های منفی و خلافکار می‌شناسد. عباس محبوب که این روزها فیلم سینمایی «والدین امانتی» را در ژانر کودک و نوجوان روی پرده سینماها دارد.

۹

صدیقه اعتمادسعید مدیر رادیو سلامت:

گذر از موج هفتم با سلامت

۸

شبکه‌های سیما در پایان هفته، فیلم‌ها و انیمیشن‌های متنوع پخش می‌کنند

روایت خاطرات مادر در «سیاره پژواک»

۶

لزوم مدیریت تعاملی در رسانه‌ملی

بازتاب نگاه مخاطب در تلویزیون ضروری است

رسانه‌های امروزی، با تحولات شگرفی در حوزه فناوری روبه‌رو شده‌اند. تنوع ابزارهای رسانه‌ای، تعدد دروازه‌بان‌های خبری، تکثر تولیدکنندگان محتوا، از ساده‌ترین نتایج دنیای رسانه‌ای امروز است.

۸

سبک زندگی

سه‌گانه‌ای برای زنان ایرانی

زن ایرانی در چالش‌های امروز نیازمند ارتقای فردی، خانوادگی و اجتماعی است

از هیاهوی زندگی‌های مجازی و مدرنیته امروزی بگذریم، باید گفت زن بودن در این دوران شاید سخت‌تر از عصرهای دیگر باشد.

۱۲

گفت‌وگو

در گفت‌وگوی «جام جم» با استادیار پژوهشگاه علوم و فرهنگ انسانی مطرح شد

از نامه نگاری امام هادی(ع) برای شیعیان تا برخورد قاطع با وکلای دروغین

زینب مرزوقی
گروه فرهنگ و هنر

هرکس که به سامرا رفته می‌گوید غربتش از بقیع هم بیشتر است. چه در زمان مبارک حیات امام هادی(ع) و حتی حالا صدها سال پس از شهادت ایشان هم انگار برای شیعیان محب امام هادی(ع) نوشته شده که از وجود و محضر ایشان کم‌نصیب باشند. حصر و کنترل امام هادی(ع) در دوره خلفای عباسی در بی‌خبری شیعیان زمان ایشان و حتی مریدان امروز این معصوم از اصلی‌ترین عواملی است که باعث شده تا ما اندک اطلاعاتی از حیات و شهادت امام هادی(ع) داشته باشیم و قبر مبارک‌شان نیز در سامرا مهجور بماند. در کتاب‌های المناقب و بحار الانوار آمده که امام هادی(ع) فرزند امام جواد(ع) در ۱۵ ذی‌الحجه سال ۲۱۲ هجری در مدینه به دنیا آمده است.

حجت‌الاسلام یدا... حاجی‌زاده، استادیار گروه تاریخ و تمدن پژوهشگاه علوم و فرهنگ انسانی در گفت‌وگو با جام جم درباره وضعیت سیاسی دوره امام هادی(ع) می‌گوید: دوران زندگی امام هادی(ع) همزمان با دوران خلافت خلفای عباسی از جمله معتصم، واثق، متوکل، منتصر و معتز در سال‌های ۲۲۰ تا ۲۵۴ هجری هم‌دوره بود و دورانی طولانی از زندگی ایشان نیز در دوره خلافت متوکل سپری شد. دوره متوکل یکی از ادوار بسیار سخت برای امام هادی(ع) و شیعیان آن زمان بود. همچنین ۱۱ سال از ۳۴ سال دوران امامت امام هادی(ع) در سامرا و زیرنظر خلفای عباسی سپری شد. سیاست امام در آن دوره، سیاست تقیه بود. امام هادی(ع) در مدینه نیز تحت کنترل بود. در یکی از روایت‌های نقل شده از شخصی به نام محمد بن شرف آمده است: «یک روزی در یکی از خیابان‌های مدینه با امام درحال تردد بودم. می‌خواستم سوالی را از امام بپرسم که امام فرمود اکنون که در خیابان اصلی مدینه درحال تردد هستیم زمان مناسبی برای طرح پرسش نیست.» این موضع نشان می‌دهد امام هادی(ع) حتی در مدینه نیز تحت نظر بوده و به راحتی نمی‌توانسته با شیعیانش در ارتباط باشد. حجت‌الاسلام حاجی‌زاده در ادامه عنوان می‌کند: طبیعتا وقتی امام به عراق رفت، سختگیری‌های خلفای عباسی نسبت به ایشان بیشتر و تقیه امام هم افزوده شد. شخصی به نام محمد بن داوود نقل می‌کند اموالی را برای امام از قم به عراق برده بودیم اما پیکی از جانب امام آمد و دستور داد فعلا دست نگه دارید و اموال را نزد امام نبرید. پس از مدتی پیک امام هادی(ع) مجددا نزد ما آمد و دستور داد اموال را با یک ترفند خاص نزد امام هادی(ع) ببریم. این روایت نیز نشان می‌دهد سختگیری‌های عباسیان به امام باعث شده بود امام هادی(ع) از طریق شیوه‌های خاصی با شیعیان‌شان ارتباط بگیرد. شاید می‌توان گفت یکی از آن شیوه‌هایی که امام هادی(ع) با شیعیان خود ارتباط می‌گرفت، نامه بود. استادیار گروه تاریخ و تمدن پژوهشگاه علوم انسانی ادامه می‌دهد: در این نامه‌ها امام عمدتا به پرسش‌های شیعیان پاسخ می‌داد و مشکلات آنها را حل و فصل می‌کرد. مثلا ایوب بن نوح وقتی از امام سؤال می‌کند آیا خداوند پیش از آفرینش جهان از جهان آگاهی داشته است؟ امام در نامه‌ای به ایوب بن نوح پاسخ داده که علم خداوند پیش از آفرینش یک چیز همانند علم او به پس از آفرینش آن است.

او همچنین می‌افزاید: امام عمدتا از طریق ارسال نامه به شیعیانش آنها را هدایت می‌کرد و حتی جانشین خود را نیز از طریق نامه معرفی کرده بود.

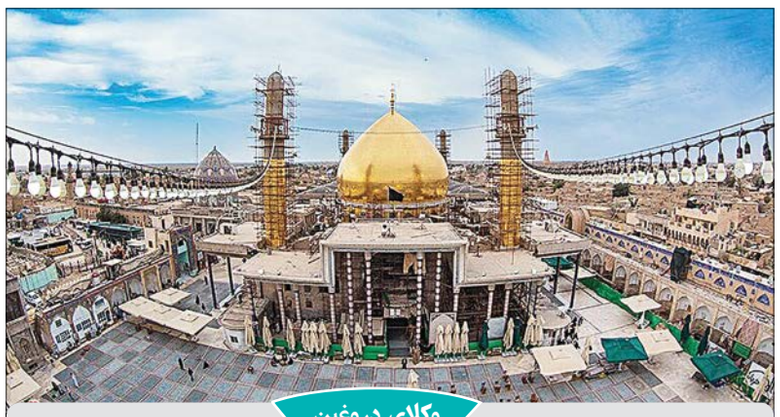

وکلای دروغین

حجت‌الاسلام حاجی‌زاده همچنین درباره برخی شیعیان نزدیک به امام هادی(ع) که پس از مدتی دچار انحراف می‌شوند، تصریح می‌کند: در دوره امام هادی(ع) شاهدیم برخی افراد خود را به دروغ وکیل امام معرفی می‌کردند. شخصی به نام فارس بن حاتم قزوینی از همین افراد بود و زمانی که امام در سامرا بود در اموال ایشان تصرف می‌کرد و دستخطی از امام جعل کرده بود با این عنوان که امام آن اموال را تحویل گرفته است. درباره این شخص در روایات آمده: فریبکار، فاسد، دروغگو و خائن به اعتماد امام. امام در مرحله اول برای جلوگیری از حساسیت فقط خیانت فارس بن حاتم را برای شیعیان آشکار کرد و از آنها درخواست داشت با او همنشین نشوند و در تصمیمات دخیلش نکنند. در مرحله بعد وقتی امام دید فارس بن حاتم دست از کارهایش برنمی‌دارد، از او برائت می‌جوید و از شیعیان خود نیز می‌خواهد جلوی اقدامات او را بگیرند اما وقتی کارهایش تداوم پیدا می‌کند، امام این فرد را لعن و دستور قتلش را صادر می‌کند. حتی برای قاتل این فرد بهشت را نوید می‌دهد. یکی دیگر از وکلای دروغین امام هادی(ع)، محمد بن نصیر نمیری بود. امام این شخصیت و ابن بابای قمی را نیز که مدعی پیامبری و بابیت از سوی امام بودند نفرین و آنها را خائن در اموال اهل بیت معرفی می‌کند. حجت‌الاسلام حاجی‌زاده همچنین تاکید می‌کند این افراد از شیعیان نزدیک امام هادی(ع) بودند ولی دچار انحراف شدند و شخصی مانند فارس بن حاتم، وکیل امام بود اما در وجوهات مردم و اموال امام هادی(ع) خیانت می‌کنند.

جامعه کبیره امام هادی(ع)

او همچنین درباره زیارت جامعه کبیره که منتسب به امام هادی(ع) است، می‌گوید: این زیارت در منابع معتبر شیعی مانند کتاب شیخ صدوق و شیخ طوسی آمده است. زیارت جامعه کبیره از فردی به نام موسی بن عبدا... نخعی روایت شده و گفته من روزی خدمت امام رسیدم و عرض کردم می‌خواهم زیارتی به من بیاموزید تا بتوانم با خواندن آن همه ائمه اطهار را زیارت کرده باشم، بنابراین امام هادی(ع) زیارت جامعه کبیره را به موسی بن عبدا... نخعی یاد دادند. این زیارت از مضامین بسیار عالی برخوردار است و ائمه را در همین زیارت معرفی می‌کند. علما از این زیارت به عنوان زیارتی با مضامین بسیار عالی و شگرف یاد می‌کنند و می‌گویند این مضامین عالی، نشان می‌دهد امام معصوم آن را بیان کرده است.